

Prevenca úrazov v odvetví stavebníctva

V Európskej únii je stavebníctvo sektorom s najväčším rizikom úrazov⁽¹⁾; každý rok pri úrazoch v stavebníctve príde o život viac ako 1300 osôb. V celosvetovom meradle majú stavební robotníci v porovnaní s inými povolaniami trojnásobnú pravdepodobnosť smrteľného úrazu a dvojnásobnú pravdepodobnosť zranenia. Náklady na riešenie týchto úrazov sú vysoké nielen pre **jednotlivca**, ale aj pre **zamestnávateľa** a celú **spoločnosť**. Tieto náklady môžu predstavovať podstatnú časť zmluvnej ceny.

Viac ako 99% stavebných firiem v Európe sú **malé a stredné podniky**, ktoré sú najviac postihované stavebnými úrazmi. Rady a odporúčania uvedené na tomto letáku sú relevantné pre podniky všetkých veľkostí.

Inšpektoráty práce spájajú sily na vybudovanie bezpečnejšej Európy

Inšpektoráty práce v celej Európe odštartovali **paneurópsku kampaň** na zníženie počtu úrazov v stavebnom sektore, hlavne pádov z výšky. Prostredníctvom rôznych propagačných aktivít a kontrol na pracoviskách začne kampaň v roku 2003 a bude pokračovať aj v roku 2004.

Propagačné činnosti budú zamerané na všetkých, ktorí pracujú v stavebníctve: od zákazníkov a architektov až po zamestnávateľov, odbory, pracovníkov a subdodávateľov.

Kontroly v rámci kampane sústredia svoju pozornosť na bezpečnosť a ochranu zdravia na staveniskách, prístupové cesty na pracovisko a núdzové východy. Kontroly sa budú vykonávať s cieľom zabezpečiť realizáciu primeraných preventívnych opatrení. V rámci kampane sa bude skúmať aj plnenie povinností týkajúcich sa prevencie a koordinácie na staveniskách.

Zodpovednosti

Klienti, projektoví manažéri, zamestnávateľia, dodávatelia a samostatne zárobkovo činné osoby sú zodpovední za bezpečnosť. Príslušné požiadavky stanovené v európskych smerniciach⁽²⁾ zahŕňajú:

- zohľadňovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vo všetkých fázach **stavebných činností** (od plánovania); práce musia byť koordinované medzi všetkými stranami zapojenými do plánovania a výkonu prác;
- zabezpečovanie bezpečných **pracovných nástrojov** (zahŕňa vhodnosť, výber, bezpečnostné vlastnosti, bezpečné používanie, školenia a informácie, kontroly a údržba);
- zabezpečenie **bezpečnostných a/alebo zdravotných signálov** na miestach, na ktorých nie je možné predísť alebo primerane pomocou preventívnych opatrení znížiť riziká;
- poskytnutie **osobných ochranných pracovných prostriedkov** (napr. pevné pokrývky hlavy, bezpečnostné pásy, ochranné prostriedky na oči a na dýchanie, ochranná obuv) vhodných pre príslušné riziká, ak nie je možné predísť týmto rizikám inými prostriedkami;
- vytvorenie bezpečného pracovného prostredia a ďalších možností pre **stavebných robotníkov**, napr. prístup, bezpečné dopravné cesty;
- dodržiavanie všeobecných **požiadaviek** pre riadenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zahŕňa: posudzovanie a prevenciu rizík, prioritu kolektívnych opatrení za účelom eliminácie rizík, poskytovanie informácií a školení, konzultácie so zamestnancami, koordinácia činností v oblasti bezpečnosti s dodávateľmi.

Minimálne požiadavky stanovené v smerniciach, po zapracovaní do **národnej legislatívy**, môžu obsahovať dodatočné požiadavky.

Zamestnanci sú povinní spolupracovať pri realizácii preventívnych opatrení zamestnávateľa, a to podľa pokynov vyplývajúcich zo školení.

Vyžaduje sa **poradiť sa s pracovníkmi**. Využívanie ich znalostí zabezpečí, že budú riziká riadne identifikované a že budú realizované uskutočniteľné riešenia.

Prevenca úrazov – posudzovanie rizík

V sektore stavebníctva existuje veľa rizík. V tejto oblasti je však možné uplatniť "dobrú prax", ktorej cieľom je prevencia úrazov. Prvý krok spočíva vo **vhodnom a dostatočnom posúdení rizík**.

Ak chceme dosiahnuť reálne zníženie v expozícii robotníkov a iných osôb (vrátane návštevníkov a prechádzajúcej verejnosti) škodám, malo by sa posudzovanie rizík vzťahovať na všetky ohrozenia a nebezpečenstvá. Zabezpečte zníženie jedného rizika tak, aby sa tým nezvýšilo ďalšie riziko.

Všetky riziká musia byť identifikované, vrátane tých, ktoré vyplývajú z pracovných činností a z iných faktorov (napr. dispozície staveniska). Potom nasleduje hodnotenie rozsahu príslušných rizík pri zohľadnení existujúcich opatrení. Boli vykonané dostatočné opatrenia alebo je potrebné vykonať ďalšie? Hodnotenie výsledkov pomáha pri výbere najvhodnejších opatrení, ktoré majú byť uplatnené⁽³⁾.

Praktická prevencia

Medzi hlavné riziká patrí práca vo výškach, zemné práce a premiestňovanie nákladov. **Prioritné sú opatrenia, ktoré znižujú riziká pri ich zdroji a ktoré poskytujú kolektívnu ochranu**. Ochrana jednotlivcov, ako napr. ochranné prostriedky, sa používa v prípadoch, v ktorých nie je možné riziká znížiť inými prostriedkami.

Okrem celkového posudzovania rizík sú nevyhnutné aj priebežné **sledovania a pravidelné kontroly**.

INRS — Yves COUSSON

⁽¹⁾ The State of Occupational Safety and Health in the European Union — pilotná štúdia, 2000. Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, ISBN 92-828-9272-7.

⁽²⁾ Internetová stránka <http://europe.osha.eu.int/legislation/> poskytuje odkazy na legislatívu EU, podrobnosti o odporúčaniach pre malé a stredné podniky a posudzovaní rizika, ako aj odkazy na stránky členských krajín, kde je možné nájsť národnú legislatívu, ktorá musí byť realizovaná v súlade so smernicami a usmerneniami. Pozri najmä smernicu o dočasných alebo lokalitne sa meniacich staveniskách.

⁽³⁾ Informácie o sektore stavebníctva získate aj na stránke agentúry http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/

Práce vo výškach

Pády z výšok predstavujú najčastejšiu príčinu zranení a smrteľných úrazov v stavebníctve. Medzi zdroje týchto úrazov patria: práca na lešení alebo plošine bez zábradlia alebo bez správne umiestnených bezpečnostných pásov, nestabilné strechy, rebríky s nedostatočnou údržbou, zlým umiestnením a nedostatočným zabezpečením.

Celý proces stavebnej výroby by mal byť plánovaný tak, aby sa znižovalo riziko pádov. Vo fáze projektovania je možné naplánovať ochranu proti pádom. Riziko je možné znížiť inštaláciou účelových bezpečnostných zábradlí alebo poskytnutím bezpečnostných pásov, ak je riziko stále prítomné.

Premiestňovanie nákladov

Vaše činnosti si **naplánujte** tak, aby ste potrebovali minimálne pohyby materiálov a aby bola manipulácia s materiálmi bezpečná. Dbajte na to, aby boli **zariadenia** udržiavané a aby ich obsluhovali vyškolení a skúsení zamestnanci.

Zabezpečte pravidelnú kontrolu, testovanie a skúšky zariadení poverenou oprávnenou osobou. **Koordinujte činnosti na stavenisku** – napríklad dbajte to, aby osoby dvíhajúce náklady neohrozovali iné osoby a naopak. Ak nie je možné vyhnúť sa **manuálnej činnosti**, zorganizujte jednotlivé činnosti tak, aby bol rozsah a trvanie týchto činností obmedzené. Pre zamestnancov pripravte školenia o predchádzaní rizík a využívaní techník.

Všetky mobilné žeriavy môžu obsluhovať len oprávnené osoby. Vodič by mal mať zreteľný výhľad, pričom žeriav by mal stáť na rovnom podklade a v bezpečnej vzdialenosti od výkopu a od elektrických vedení.

Všeobecná "starostlivosť" a bezpečný prístup

Dôležitá je všeobecná organizácia staveniska a jeho upratovanie. Preto napríklad zabezpečte: bezpečný prístup od a ku všetkým pracoviskám (cesty, chodníky, rebríky, lešenia atď.), aby neobsahovali žiadne prekážky, aby boli materiály skladované bezpečne, aby boli otvory ohradené alebo zakryté a zreteľne označené; zároveň zabezpečte správny spôsob zberu a likvidácie odpadových materiálov a primerané osvetlenie.

Školenia a informácie

Zamestnanci musia poznať riziká, ich dôsledky ako aj opatrenia, ktoré musia zrealizovať za účelom bezpečného konania v práci. Školenia by sa mali vzťahovať na reálne situácie príp. problémy, s ktorými sa zamestnanci stretávajú, a mali by riešiť aj spôsoby predchádzania týmto situáciám. Školenia by sa mali dotýkať rizík, preventívnych opatrení, postupov v ohrození, problémoch pri nahlasovaní, osobných ochranných pracovných prostriedkov, pracovných náradí atď. Naplánujte aj školenie za účelom zopakovania vedomostí.

Školenia by mali byť podporené dobrou komunikáciou. Diskusie o otázkach bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a odovzdávanie informácií by malo byť súčasťou tímových kolektívnych porád.

Osobné ochranné prostriedky

Ak sa to vyžaduje, mali by byť na staveniskách vždy používané osobné ochranné pracovné prostriedky. Mali by byť pohodlné, dobreudržované

a nemali by viesť k zvyšovaniu rizík. S ohľadom na ich používanie je nevyhnutné školenie. Osobné ochranné prostriedky zahŕňajú: bezpečnostné helmy – ak existuje riziko zasiahnutia padajúcim predmetom alebo ak sa osoba môže poraniť na hlave; vhodná obuv – s ochranou prstov a podrážky s protišmykovou úpravou; ochranný odev – napríklad, ako ochrana proti nepriaznivému počasiu alebo odevy s viditeľnými označeniami, aby bolo možné zamestnancov okamžite zbrať (napr. vodiči).

Kontrolný zoznam: Pády z výšky, lešení a rebríkov

- ✓ Boli zvolené najvhodnejšie zariadenie na zaistenie bezpečnosti, vrátane prostriedkov na prístup a evakuáciu?
- ✓ Používajú sa rebríky len v prípade, že použitie iných zariadení nie je odôvodnené s ohľadom na krátku trvanie a znížené riziko?
- ✓ Je lešenie postavené na pevnom základe?
- ✓ Sú všetky bezpečnostné zábradlia v správnej výške?
- ✓ Existuje dostatok dosiek pre pracovnú plošinu?
- ✓ Majú dosky bezpečnú polohu?
- ✓ Boli odstránené niektoré prepojenia na lešení?
- ✓ Je rebrík najbezpečnejším a najlepším pracovným prostriedkom?
- ✓ Je rebrík vo vyhovujúcom stave a je vhodný pre daný typ prác a výšku, v ktorej sa vykonávajú?
- ✓ Je možné rebrík umiestniť tak, aby ste predišli prílišnému sklonu?
- ✓ Môže byť rebrík zdola a zhora kontrolovaný?
- ✓ Je oporný povrch pevný a rovný?

Ak ste na niektorú z otázok odpovedali "Nie", je potrebné pred začiatkom prác vykonať preventívne opatrenia. Medzi ne patria:

- ✓ zabezpečiť, aby boli otvory, napr. otvory v podlahách, ohradené bezpečnými bariérami (napr. zábradlím a doskami) alebo aby boli prikryté. Zabezpečte kryt alebo ho označte varovnou značkou;
- ✓ kontrola všetkých častí lešenia pred začiatkom inštalácie lešenia;
- ✓ kontrola rebríkov pred ich používaním – či sú vo vyhovujúcom stave a či sú bezpečne umiestnené;
- ✓ používanie bezpečnostných záchytných zariadení, ak sa niekto nachádza na lešení, najmä pred upevnením zábradlí a dosiek; okrem toho je potrebné zabezpečiť, aby boli pásy pripevnené k pevnej základni a aby sa používali správne;
- ✓ nehádzajte náradie alebo materiály na nižšiu úroveň, na zem ani do bezpečnostnej siete.

Ako získať viac informácií / Referencie

Viac informácií o dobrej praxi v oblasti bezpečnosti práce je možné získať na stránke agentúry <http://osha.eu.int/>. Všetky publikácie agentúry je možné na tejto stránke získať zadarmo. Stránka agentúry obsahuje odkazy na stránky členských krajín, kde nájdete informácie o národnej legislatíve a odporúčaniach: <http://ie.osha.eu.int/> - Írsko <http://uk.osha.eu.int/> - Spojené kráľovstvo.

Informácie obsiahnuté v tomto informačnom letáku nezastupujú úradné texty Európskej únie alebo členských štátov.

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, Španielsko
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

Európska komisia
Výbor hlavných inšpektorov bezpečnosti práce
DG EMPL D/5
Building Jean Monnet - Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUXEMBOURG
Tel. (352) 4301 32967 - (352) 4301 35257
Fax (352) 4301 34259